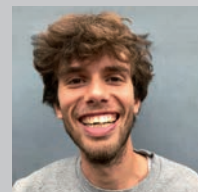

Daan Mulder

mulderdaan@live.nl

Het keerpunt van Lowie van Oers

Opeens openbaarde zich het mysterie van de wiskunde

Voor Lowie van Oers (1987) lopen wiskunde en theater al lang door elkaar. Na de vooropleiding voor de toneelschool ging hij wis- en natuurkunde studeren, maar na een jaar koos hij alsnog voor het toneel. Hij was de schrijver en acteur van de monoloog *TURING* (2016, vijf sterren in de *Theaterkrant*), waarin hij het tragische levensverhaal van Turing vervlocht met het idee van de Turingtest, en de vraag of er een verschil is tussen hoe je je voordoet, en hoe je werkelijk bent. Als ik hem opbel met de vraag of hij tijd heeft voor een interview, zegt hij: “Wat toevallig, ik heb me voor september weer ingeschreven in Leiden, om wiskunde en kunstmatige intelligentie te gaan studeren.” Niet echt een Keerpunt dus, dit keer, maar eerder de Slalom van Lowie van Oers.

Hoe ben je begonnen met theater: was dat op de middelbare school je droom?

“Nou, op de middelbare school speelde vooral mijn zus veel toneel. Zij is vier en een half jaar ouder en deed ook mee aan de schoolmusicals. Die waren — maar goed, dat zullen veel mensen zeggen over hun eigen schoolmusicals — heel erg leuk. Ik vond het ook leuk om zelf op een podium te staan. En ik had het idee dat ik er wel wat van begreep, van toneel spelen. Mijn zus ging na de middelbare school naar de toneelschool, en toen dacht ik: ja, dat wil ik straks ook.

In de zesde klas speelde ik in mijn laatste schoolmusical. Het was een soort Faust-achtig verhaal over de duivel die wilde leren vioolspelen. De muziekdocent had aanvankelijk gezegd dat ik de hoofdrol, de duivel, mocht gaan spelen, maar na afloop van de eerste repetitie zei hij dat hij er toch over dacht om een andere jongen die rol te geven. Ik had al eens eerder de hoofdrol gehad, dus dat was

ook eerlijker. Toen was ik daar, nou ja, niet over in paniek, maar ik dacht ineens: dit mag ik me niet laten gebeuren. Dus

Lowie van Oers

ik heb uiteindelijk de muziekdocent zelfs thuis opgebeld om te vertellen dat ik die rol gewoon heel graag wilde spelen, en toen zei de docent: goed, dan mag jij de duivel spelen. Die andere jongen speelde uiteindelijk God, wat natuurlijk ook een prima rol is.”

Het betekende wel veel voor je?

“Ja, absoluut, het was echt belangrijk. Mijn zus kwam ook naar die schoolmusical kijken. Zij zat inmiddels op de toneelschool, en zei na afloop dat ik echt was ‘getransformeerd’. Dat maakte me ook wel nieuwsgierig.”

Je was niet met wiskunde of natuurkunde bezig?

“Nou ja, een beetje wel. Het liet me niet onverschillig: ik herinner me bijvoorbeeld dat het ging over energie, en dat ik erachter kwam dat kou eigenlijk niet bestond. Dat vond ik dan een heel groot inzicht. Of bij scheikunde, de mol, dat ik daar mijn hoofd niet omheen kon krijgen, tot ik erachter kwam dat dat gewoon een getal was. Dat was ook mindblowing: het is gewoon een getal, waardoor het helemaal ongevaarlijk werd. Ook bij wiskunde bleef ik erover nadenken, totdat ik eruit was. Juist ook over de simpele dingen. Ik heb later wel veel bijles gegeven en dan wilden bijlesleerlingen vaak het trucje leren om hun proefwerken goed te maken.

Dat interesseerde me eigenlijk echt niet. Ik vond het zelf vooral leuk om die proefwerken te doen en er dan gewoon eens echt voor te gaan zitten. Dat vond ik wel een aangename bezigheid.”

Maar je koos toch voor toneel?

“Ja, ik ging de vooropleiding voor de toneelschool doen, en daarna ook auditie. Ik had bedacht om alleen in Amsterdam auditie te doen. Mijn zus zat daar ook, en met een soort basisarrogantie dacht ik: dat gaat gewoon lukken. Ik kwam wel in de laatste ronde, maar werd afgewezen. Aanvankelijk was mijn plan om, met een vriend die ook was afgewezen, een baantje te zoeken en een jaar lang zoveel mogelijk toneel te spelen. Maar ik zag die zomer de aflevering van *Zomergasten* met Robbert Dijkgraaf, en dat vond ik echt magisch. Hoe hij over natuurkunde sprak, en dat fragment over Andrew Wiles met de laatste stelling van Fermat: de week erna heb ik me ingeschreven aan de UvA. En zo kwam het dat ik dat ging studeren, eerst natuurkunde en na een paar maanden ook wiskunde. Dat vond ik eigenlijk superleuk. Als ik thuiskwam maakte ik huiswerk en ging ik bijdehante mailtjes sturen naar werkcollegedocenten over symmetrieën, of waar we ook mee bezig waren. Het waren allemaal heel erg ingewikkelde sommetjes die op een gegeven moment overzichtelijk werden en een mooie helderheid kregen.

Ondertussen zat ik nog half in die pre-toneelschoolwereld van jongvolwassenen die toneelschool willen gaan doen maar nog niet zijn aangenomen. Ik ging weer auditie doen, weer alleen in Amsterdam, werd weer net niet aangenomen, en toen dacht ik: ik ga stoppen met studeren en toch een jaar lang werken, spelen, en zoveel mogelijk audities doen. Uiteindelijk werd ik toch op de toneelschool aangenomen, maar in Arnhem. Het theater trok meer aan me, alsof daar een groter mysterie lag. Ik begreep de wiskunde te goed. Dat is natuurlijk weer die arrogantie van de jeugd, maar ik dacht: dit zijn sommetjes, die worden wel ingewikkelder, maar in principe is er op elke som een oplossing. Als je er maar lang genoeg over nadent, kun je je hoofd eromheen vouwen, en is het binnen het bereik van je intuïtie.

Wel bleef ik op de toneelschool over wiskunde doordenken. We moesten bijvoorbeeld een presentatie houden over een kunstenaar die we bewonderden, en toen heb ik die documentaire over Andrew Wiles laten zien, om te betogen dat hij ook een kunstenaar was. Op een gegeven moment las ik het stripverhaal *Logicomix*, over Bertrand Russell. Dat maakte extreem veel indruk. Het gevoel dat er mensen — nou ja, mannen vooral, in dat boekje — op zoek gingen naar wat er nou eigenlijk achter al die sommetjes zit. Waar begint het? Ik kon helemaal invoelen dat zij zich daarover zo druk maakten. Toen ben ik ook *Gödel, Escher, Bach* gaan lezen, en dat vond ik echt fantastisch. De onvolledigheidsstellingen van Gödel: dat je blijkbaar kunt bewijzen dat het nooit zal lukken de hele wiskunde voor eens en altijd af te maken. Op eens openbaarde zich het mysterie van de wiskunde.

Het raakte me nog meer omdat het gaat over zelfreferentie: het gaat mis als de wiskunde iets over zichzelf moet zeggen. Met theater was ik daar ook veel mee bezig. Toen ik net begon in Arnhem zag ik een voorstelling van twee afstudeerders. Zij kwamen het toneel op en kregen ruzie omdat ‘het publiek aan de verkeerde kant zat’. De magie van meta-theater, het theater dat gaat over de theaterlijke situatie van dat moment, dat vond ik zo’n ontdekking. Ik dacht daarna: hier zou al het theater nou over moeten gaan! Dat je daar met zijn allen zit, dat er mensen opkomen en dat die iets beginnen te doen: die situatie op zichzelf is al zo wonderbaarlijk, waarom zou je het over oorlogen of dat soort dingen gaan hebben? Later ben ik er ook wel achter gekomen dat het heel moeilijk is om het goed te doen, en dat het juist heel erg vervellende voorstellingen kan opleveren.”

Hoe kwam de voorstelling TURING tot stand?

“Ik wilde al een keer een voorstelling maken over wiskunde, eigenlijk over Kurt Gödel. Toen ben ik meer over hem gaan lezen, en zo kwam ik op Turing. Dat was gewoon een veel beter levensverhaal, dus toen heb ik over hem een voorstelling gemaakt: *TURING*. Dat was de eerste keer dat ik zelf een hele theatertekst

schreef. Het heeft me veel gebracht. Niet alleen in de zin dat het goed ontvangen werd, en veel werd gespeeld; ik had iets gemaakt over iets wat belangrijk is voor mij, wat ik interessant vind, en het bleek dat ik daarmee met het publiek contact kon leggen.

Ik ben daarna steeds vaker gevraagd om dingen te schrijven. Dat vond ik de laatste jaren steeds zwaarder worden. Ik ben dan extreem kritisch op mezelf, omdat het een goed stuk moet worden. Een stuk dat iets zegt. Dat is natuurlijk heel ingewikkeld als het gaat om het mysterie van theater. Je gaat iets zeggen dat je niet direct kunt zeggen. Anders zou je het wel direct zeggen: het gaat hier en hier over. Dan zou je een lezing kunnen geven. Het is alsof alles in een kunstwerk of theaterstuk wijst naar hetzelfde punt, maar dat punt er zelf niet is.

Soms schrijf ik iets waarvan ik vind dat het goed is, dat voel ik dan ook sterk, dan raakt het mijzelf ook heel erg. Dat is bijna dezelfde ervaring als dat ik bij wiskunde ergens heel lang naar zit te kijken dat ik niet begrijp en dan ineens wel. Dat je denkt: dit klopt. Maar het stuk is uiteindelijk een samenwerking tussen verschillende disciplines: een vormgever, een componist, de acteurs, die allemaal iets meebrengen. Ik heb bij het schrijven het gevoel dat ik dat allemaal al in de tekst moet stoppen. Terwijl: het kan opeens iets worden wat je als schrijver nooit had voorzien.

Zo kwam de vraag toch weer omhoog: moet ik niet weer wiskunde gaan studeren? Je kan er toch niet eindeloos populair-wetenschappelijke boeken over lezen. Dit voorjaar heb ik me weer ingeschreven, voor wiskunde en kunstmatige intelligentie, in Leiden. Iedereen in theaterland denkt dat ik een soort wiskundigen ben, omdat ik ooit een paar vakken met enig succes gevolgd heb. Kan ook zijn dat ik na een half jaar denk: dit is echt geen goed idee. Dit is geweest, maar het is niet mijn pad. Ik hoop dat ik dat dan wel durf toe te geven.”

Goede suggesties voor een Nederlandse wiskundige met een keerpunt in zijn of haar carrière zijn welkom via keerpunt@nieuwarchief.nl.